

«ایران» بررسی می کند

عروس شیراز روایتی از تولد تا تکامل پتروشیمی

امیرحسین جعفری- سرویس اقتصادی/ پتروشیمی شیراز صرفاً یک نقطه صنعتی در ایران نیست، بلکه مبدأ بسیاری از تغییرات شهری و صنعتی مهم در ایران معاصر است. تغییراتی که باقر مستوفی در اجرای آن نقش پررنگی داشت. تمرکز ویژه چندین دولت روی این پروژه باعث شد افتتاح آن بازتاب جهانی قابل توجهی نیز داشته باشد؛ از جمله حضور ژنرال دوگل در افتتاح آن که توجه غربی ها را به این سو جلب کرد. با وجود گذشت ۶۲ سال از تأسیس آن، هنوز هم این پتروشیمی در ابعاد وسیع به کار خود ادامه می دهد و به عنوان پدر پتروشیمی های ایران، سابقه قابل مطالعه ای از خود به جا گذاشته است.

پتروشیمی
مرودشت شیراز

چرا پتروشیمی شیراز؟

کشور هنوز وارد حواشی اصلاحات ارضی نشده بود که در ۴۵ کیلومتری شیراز، صدای کلنگ یک مجموعه صنعتی به صدا درآمد؛ مجموعه ای که پیش از آن سابقه ای در آن مناطق و بهتراست بگوئیم در هیچ نقطه ای از ایران نداشت. آن صدا، صدای کلنگ افتتاح اولین پتروشیمی ایران بود که در سال ۱۳۳۸ در شمال شهر شیراز و در نزدیکی مرودشت به صدا درآمد.

دولت منوچهر اقبال با طرح توجیهی باقر مستوفی (پدر صنعت پتروشیمی ایران) و با توجه به نیاز کشور به کود کشاورزی، به سوی تأسیس این پتروشیمی رفت. به نوعی اقناع شاه توسط مستوفی مبنی بر جلوگیری از سوزاندن گاز و نفت و رفتن به سوی صنعتی شدن این حوزه، باعث شکل گیری این پتروشیمی شد. پتروشیمی که در ابتدا با عنوان مجتمع کود شیمیایی شیراز هم شناخته می شد. مستوفی در تلاش بود به مسئولان کشور این موضوع را بفهماند که گاز، سوخت نیست بلکه خوراک است.

اما شاید این نکته هم قابل توجه باشد که اولین حامی تأسیس پتروشیمی در ایران چه کسی بود؟

باقر مستوفی، متولد ۱۲۹۷، فارغ التحصیل مهندسی نفت از دانشگاه بیرمنگام انگلستان بود. او در آزمایشگاه تحقیقات شرکت

نفت انگلیس و ایران در سن بری با مسأله نفت بیشتر آشنا شد و مسیر زندگی مستوفی به کلی تغییر کرد. سال ۱۳۲۷ اداره اکتشاف نفت وزارت دارایی را تأسیس کرد. او اولین رئیس شرکت ملی پتروشیمی ایران بود و تا سال ۵۷ اقدام به احداث ۷ پتروشیمی در ایران کرد. او با همراهی مهندسان ژاپنی، اقدام به احداث پتروشیمی در ماهشهر و ایجاد شهری وسیع روی آب کرد؛ منطقه ای که در سال های بعد از انقلاب تکمیل شد. وی با وقوع انقلاب از ایران خارج شد و در سال ۱۳۹۰ در آمریکا بر اثر کھولت سن درگذشت. باقر مستوفی در ابتدا با توجه به اهمیت پروژه پتروشیمی شیراز، در انتخاب پیمانکار خارجی آن وسواس زیادی به خرج داد و در نهایت گروه انسا از فرانسه، مجری این طرح شد. باقر مستوفی، حشمت الله مینا، هوشنگ مهتدی و مرتضی رسا که بعدها در کنار منوچهر اقبال اولین هیأت مدیره شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران را تشکیل دادند، در فرایند این پروژه نقش قابل توجهی ایفا کردند. پتروشیمی شیراز در این نقطه، مبدأ تشکیل شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران در سال ۴۳ شد و پس از آن این مجموعه به ساخت دیگر پتروشیمی های کشور پرداخت.

پتروشیمی که در روند ساخت خود دولت های اقبال، امینی و اسدالله علم را دید و در نهایت به سال ۱۳۴۲ افتتاح شد. اهمیت این پروژه

ایران

۱۲